

STATSFORVALTEREN I AGDER
Postboks 504

4804 ARENDAL

Vår ref.:
2022020772-115
(Bes oppgitt ved henvendelse)
Deres ref.:

Dato:
05.01.2023

Kommentar til varsel oversendt fra Statsforvalteren i Agder vedr. VAR-notat fra Kristiansand kommune fra 14.12.2022

Viser til henvendelse av 30.12.2022 med ønske om innspill/kommentarer til notat fra "Vi som vil ha Søgne tilbake" har sendt Statsforvalteren den 29.12.22 "Varsel knyttet til VAR-notat fra Kristiansand kommune".

Vedlagt følger kommentar fra Ingeniørvesenet.

Ansamling av mange investeringer over relativt kort tid

I Ingeniørvesenets notatet av 14.12.2022 er det presentert 2 modeller for simulering/beregning av vann- og avløpsgebyr i perioden 2023-2026. Modell 1 baserer seg på de samme drifts- og investeringskostnader som ligger til grunn i vedtatt økonomiplan 2023-2026 for dagens Kristiansand. Det er benyttet samme år og samme rammer som vedtatt i økonomiplanen og disse er kun fordelt geografisk. I modell 2 er det derimot gjort en alternativsvurderinger på avløpsløsning for Høllen RA og for egen reservevannforsyning i Søgne, der enkelte budsjettposter er justert, fjernet eller lagt til. Det er valgt å legge disse inn i samme periode som for tilsvarende tiltak i modell 1 for å vise gebyrkonsekvens ved en slik endring over samme periode.

VA-investeringene som er lagt inn i økonomiplanen for 2023-2026 (Investeringsbudsjettet) er i hovedsak en direkte følge av det arbeidet som er utført eller startet opp i tidligere Søgne kommune før 01.01.2020. Det vises da til Søgne kommune sin *Hovedplan vannforsyning 2012-2020*, Søgne kommune sin *Hovedplan for avløp og vannmiljø 2013-2025*, utbyggingen av E39 og pågående utbygging på Tangvall. Flere av disse investeringene gjennomføres i perioden 2023-2026 for å sikre eller utvide VA-infrastruktur for å ha god kapasitet for videre utbygging i Søgne.

En av de større investeringene som kommer i Søgne i perioden 2023-2026 er utbygging av vannverk for reservevann. Dette er etter et pålegg fra Mattilsynet. Kristiansand kommune har valgt en annen løsning enn den som ble utredet for Søgne kommune. Årsaken til dette er at beregninger har vist at løsningen som ble utredet for Søgne kommune ikke vil være tilstrekkelig som reservevannsløsning på lengre sikt. Løsningen vil da ikke gi nok vann ut til abonnentene. Det er risiko for at den løsningen som er utredet for Søgne kommune i perioder ikke vil gi nok vann ut på forsyningsnettet allerede når den er etablert. Kristiansand kommune mener behovet

for reservevann til Søgne må ha en lengre tidshorisont enn hva løsningen som ble utredet for Søgne kommune la opp til. Løsningen som er valgt i dagens Kristiansand kommune, med reserveforsyning mot Søgne fra eksisterende vannverk på Rossevann og etter hvert supplert fra Lillesand, krever en større investering sammenliknet med reservevannsløsningen utredet for Søgne kommune. Felles vannforsyningsystem gir en betydelig bedre og sikrere vannforsyning med tilstrekkelig reservevannskapasitet både for akutte hendelser (eks. feil på forsyning fra Tronstadvann) og den sikrer god kapasitet på vannforsyning til utvikling i alle 3 kommuner langt fremover i tid.

Det vil alltid være enkelte investeringer som kan skyves noe på i tid, men også tiltak som bør fremskyndes. Dette må tilpasses slik at man ikke risikere å bremse eller stoppe opp videre utbygging i enkelte deler av Søgne i perioden etter 2023-2026.

Manglende reduksjon i driftsutgifter til nedlegging av Høllen RA

Det er riktig at driftsutgifter som forventes endret etter 2026 ikke er tatt med i simulering av gebyrutvikling fram til 2026. Endelig løsning for Høllen RA forventes ikke ferdig før etter 2026, selv om investeringene skjer i perioden 2023-2026. Reduksjonen for driftsutgifter til Bredalsholmen kommer fra 2024, men da kun delvis, da store deler av driftsutgiftene som nå regnskapsføres på Bredalsholmen RA er omdisponert til å dekke økte kostnader med drift på andre områder i avløpsvirksomheten i perioden 2024-2026.

Dersom man beslutter nedleggelse av Høllen RA, så er en foreløpig vurdering av besparelse i driftsutgifter i Søgne kommune lavere enn de 5 mill. kr. som anslås i oversendt varselnotat. Dagens driftskostnad for Høllen er på ca. 9 mill. kr/år. Ved en nedleggelse av renseanlegget i Høllen (sjøledning til Odderøya) vil Søgne kommune måtte være med å dekke en andel av driftsutgiftene ved Odderøya renseanlegg, samt drift av sjøledning med tilhørende pumpestasjon.

Odderøya RA har pr i dag en årlig driftskostnad på ca. 22,5 mill. kr. Legger man en andel av driftskostnadene på Odderøya på 20% (lik eierandel som i modell 2) til grunn, vil bidrag utgjøre ca. 5,4 mill. kr/år, samt driftskostnader til pumpestasjon og sjøledning, grovt vurdert til 0,6 mill. kr/år (strømkostnad er en god del av denne kostnaden og den er for tiden usikker). Til sammen vil det gi en besparelse på ca. 3 mill. kr/år, der Søgnes andel av drift i Høllen er 60%, dvs. ca. 1,8 mill. kr/år. Samtidig vil Kristiansand få en redusert sin andel av driftskostnadene tilsvarende det Søgne (og Songdalen) får i besparelser.

Endret sammensetning av inntektssiden på selvkostområdet

Tilknytningsavgift (engangsgebyr) for nye abonnenter variere fra år til år, så en slik inntekt er ikke lik hvert år. Utgangspunktet for fordeling av inntekter fra tilknytningsavgift er derfor basert innbyggertall ut fra budsjettert inntekter i dagens kommune. For en bolig er avgiften samlet på 20.000 kr (eks. mva.) for vann og avløp, mens den har høyere satser for næringsvirksomheter som bruker mye vann.

Det stemmer at budsjettert inntekt er ca. 1,5 mill. kr lavere i gebyrsimulering enn den var i Søgne i 2019, selv om tilknytningsavgiften er det samme i 2022 som den var i 2019 i gamle Søgne kommune. Budsjetterte inntekter for tilknytningsavgift er noe lavere i 2023-2026 enn prognose på inntekten i 2022 for alle 3 kommuner og selve avgiftssatsen er satt uendret i hele perioden. Det bør samtidig nevnes at inntekten fra dette gebyret utgjør ca. 6% av samlet inntekter for vann og tilsvarende 3,6% for avløp i 2022, mens det i budsjettet, med uendret sats, i 2026 vil utgjøre 3,8% av inntektene til vann og 1,6% for avløp.

Evt. tilskudd og refusjoner er ikke lagt inn på inntektsbudsjettet i dagens Kristiansand. Bidrag fra utbyggere føres direkte som fratrukk i investeringsrammen på de enkelte prosjekter, når disse bli innbetalt iht. utbyggingsavtaler.

Sjøledning klassifisert som renseanlegg

Det er korrekt at det i modell 2, der man har delt opp tiltaket for renseløsning Høllen med en sjøledning, samt lagt til en eierskapsandel Odderøya, skulle vært benyttet 40 års avskrivningstid på sjøledningen (stipulert til 225 mill. kr). Dette er korrigert i modellen og ny simulering gjennomført. Notat av 14.12.2022 vil oppdateres og ettersendes Statsforvalter så snart som mulig.

I tabellen under viser hva lettelsen på gebyr i Søgne med endring til 40 års avskrivningstid på sjøledningen basert på antall abonnenter (vektet). Korrigering av denne feilen utgjør en reduksjon i gebyret i 2026 på 344,47 kr for Søgne.

Renseanlegg Høllen Søgnes andel	2023	2024	2025	2026
Avskrivning 20 år	0	450 000	2 700 000	6 075 000
Rente 20 år	189 900	1 304 168	3 575 520	5 114 419
Kapitalkost 20 år	189 900	1 754 168	6 275 520	11 189 419
Avskrivning 40 år	0	225 000	1 350 000	3 037 500
Rente 40 år	189 900	1 308 859	3 612 960	5 244 047
Kapitalkost 40 år	189 900	1 533 859	4 962 960	8 281 547
Diff	0	220 309	1 312 560	2 907 872
Abonnenter (vektet)	8 052	8 182	8 312	8 441
Lettelse per abonnent	kr -	kr 26,93	kr 157,92	kr 344,47

Det er derimot en normalabonnent (120 m² bolig / 180 m³ forbruk) som er lagt til grunn for simuleringen av gebyrutvikling i Ingeniørvesenets notat. I revidert simulering, med 40 års avskrivningstid på sjøledningen, tilsvarer dette en reduksjon for en normalabonnent på 814 kr i 2026.

Større innkreving av avgift i tre kommuner enn i Nye Kristiansand

I oversendelsen av notat fra Ingeniørvesenet av 14.12.2022 så er gebyrberegningene for dagens Kristiansand ikke lagt med som underlag/vedlegg. Det er kun vist til hva gebyret for en 120 m² bolig (180 m³ forbruk) er, kalt normalabonnent. Samlet oversikt over grunnlaget for gebyrene i dagens kommune burde vært vedlagt notatet. Det antas derfor at avviket på ca. 41 mill. kr. som det er spurt om, kan ha sin årsak i at man har brukt feil grunnlag for beregning av inntekter i dagens Kristiansand. Eksempelvis kan man ikke bruke antall abonnenter (vektet) med de satsene som er benyttet for en normalabonnent.

Simulering av inntekter i modell 1 er sjekket ut med budsjettmodell for dagens Kristiansand og her er samlede inntekter fra de 3 oppsplittede kommuner lik dagens Kristiansand, dvs. driftsinntekter på kr. 504.466.301 i 2026.

For modell 2 vil inntektene (og utgiftene) være ca. 12 mill. kr lavere enn i dagens Kristiansand, da man her har justert kostnadene på noen av investeringene for vann (reservevannsløsning) og avløp (sjøledning), og med endret avskrivningstid for sjøledningen.

Det er ikke foretatt en simulering av gebyr for dagens Kristiansand i modell 2.

Utbyggingen på Tangvall

Kostnadene til ombygging og utvikling av VA-anlegg på Tangvall er blitt betydelig høyere enn det som lå inne i investeringsrammen fra gamle Søgne kommune. Det er flere årsaker til dette, både for lave estimater på prosjekter og økt omfang/utvidelse av enkelte prosjekter. Det har også vært forhandlet underveis om kostnadsdeling med ulike utbyggere, der fordeling av kostnader i utbyggingavtalene ikke har vært klare nok. Prognose for ferdigstilling av anleggene er i dag ca. 70 mill. kr. Totalt er det avtalt bidrag fra private på 15,5 mill. kr som skal gå til vann og avløp. Av dette er det betalt inn bidrag fra skolesenteret på 2 mill. kr i 2022 (føres i 2023). 4,45 mill. skal dekke omlegging av VA ved parkeringsrampe og endrer derfor ikke prognosen. Resterende 9 mill. kr. vil innbetales mot slutten av perioden eller senere. I prognosen på 70 mill. kr er det ikke forskuttert for innbetalte bidrag (2 mill. i 2023) og fremtidige bidrag (9 mill. – ukjent tidspunkt).

Løsrivelse fremstilles som unødig kostnadsdrivende for Søgne på flere punkter

Det vises til kommentar i punktene over. Det er som nevnt valgt samme tidsperiode på fordeling av kostnader geografisk som i vedtatt økonomiplan for 2023-2026. Endringer på dette vil gi feil i sammenligningsgrunnlag mellom dagens Kristiansand og de oppsplittede kommunene.

En vurdering av gjennomføringstidspunkt og evt. oppdaterte kalkyler for drifts- og investeringsprosjekter gjøres årlig ved rullering av økonomiplan. Dersom man skal gjøre slike alternativsvurderinger, må det i så fall gjøres en vurdering av alle tiltak på drift og investering i alle 3 kommuner, og ikke bare for enkelte deler av dem.

Årene etter 2026

Vedlikehold av VA-tekniske anlegg, som renseanlegg, pumpestasjoner og ledningsanlegg er en kontinuerlig og evigvarende prosess. Ledningsanleggene som er etablert i Søgne må etter hvert fornyes, forsterkes eller oppdimensjoneres etter hvert som tiden går. Det er god grunn til å anta at det i perioden etter 2026 også vil bli mer behov for vedlikehold for å opprettholde god drift og lang levetid på det som man har bygget. Dette i tråd med den utvikling ellers i alle kommuner i Norge. Det må derfor også forventes ytterligere behov for investeringer etter 2026, men det vil i årene etter 2026 sannsynligvis ligge på et lavere nivå pr. år så lenge man ikke må bygge store anlegg.

Det bør i den forbindelse nevnes at nytt avløpsdirektiv fra EU nå er til høring i Norge. Det kan komme endringer før nytt direktiv blir endelig vedtatt, sannsynligvis i 2024. VA-Norge er enige om at det nye direktivet uansett vil medføre at kommunene må gjøre omfattende og kostbare tiltak innenfor avløpsrensing i årene fram mot 2030-2035, og at det vil kreves rask fremdrift dersom tidsfrist for å oppfylle kravene blir så stramme.

Blir det som ligger til grunn i forslaget til nytt avløpsdirektiv vedtatt må Odderøya renseanlegg senest innen 2035 ha bygd ut et eget prosesstrinn for nitrogen-rensing. Odderøya renseanlegg har ikke et slikt prosesstrinn i dag. Om man likevel skulle vedta å bygge nytt renseanlegg i Høllen, vil også dette renseanlegget kunne få krav til eget prosesstrinn for nitrogen-rensing. Utbygging av et slikt prosesstrinn på Odderøya renseanlegg vil medføre investeringer for flere hundre millioner kroner. Erfaringer fra andre steder i verden som har bygget slike anlegg er at prosesstrinn for nitrogenfjerning koster nesten like mye i tillegg som et «vanlig» renseanlegg.

Det ligger også til grunn i forslaget til nytt avløpsdirektiv at det blir krav til høyere grad av tilknytning til offentlige avløpsledninger. Dette gjelder for eksempel for hytter

og spredt bebyggelse som ikke er tilkoblet offentlige anlegg i dag, men har egne renseløsninger. Hvis dette gjennomføres som krav vil dette også øke investeringsbehovet for kommunene. Det ligger også inne forslag som vil føre til at kommunene må gjøre større investeringer innen ledningsnett, overvann og overvåking.

Stor kommune og stordrift = store kostnader

Det påpekes det i mange tilfeller er krav som stilles fra overordnede myndigheter til både renselanlegg, vannverk, overløp, osv. som er grunnlaget for de investeringsbeslutninger som kommunene må ta. Dette kommer i tillegg til daglig drift og vedlikehold av eksisterende anlegg, samt utvikling av kommunene, eks. bygge infrastruktur som er dimensjonert for å håndtere innbyggervækst og næringsutvikling, jfr. kommuneplan. Administrasjonen jobber med ulike alternativer for å løse både dagens utfordringer og fremtidige krav til infrastruktur. Normalt sett vil stordrift og felles anlegg gi den billigste løsningen for alle.

Med hilsen

Terje Lilletvedt
Byingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og gyldig uten underskrift

Kopi: By- og stedsutvikling - kommunalsjefer, Terje Lilletvedt

Vedlegg

- Gebyrgrunnlag økonomiplan 2023-2026 – dagens kommune
- Revidert simulering modell 2 – Kristiansand, Søgne og Songdalen